

Льода Любов

Дзендзелюк Леся

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
м. Львів, Україна

Формування культури читання в аспекті збереження матеріальних носіїв інформації

Культура читання формувалася й видозмінювалася протягом всієї історії людства. Її розвиток і трансформація залежали не лише від суспільно-політичних, соціокультурних та економічних умов, але й від появи нових носіїв інформації. Тому проблема культури читання, яка є багатоаспектною і багатогранною, охоплює як оптимальні методи опрацювання та засвоєння інформації, так і способи та засоби для збереження її матеріальних носіїв.

В історії формування поняття «культура читання» можна виокремити декілька періодів. Воно розвивалося упродовж століть і ввібрало в себе чимало значень, які вкладалися в нього залежно від того, як розуміли функцію читання у суспільстві¹. З початку утвердження християнства та утворення Давньоруської держави культура читання сприймалася як культура спілкування з Божественним Словом. У XV ст., коли читання стає доступним різним верствам населення, сформувалася пізнавальна функція читання. У XVIII ст. виникло нове ставлення до читання як до засобу підвищення рівня освіти, отримання знань, тож формується утилітарна функція читання. Основою поняття «культура читання», його визначальними елементами стали: вибір книги, співставлення книги і мети читання; вміння розуміти текст і закріплювати прочитане. У XIX ст. читання набуває нової – самоосвітньої – функції. Проблема культури читання пов'язується із проблемою пошуку потрібної книги і вмінням користуватися нею для самоосвіти. Тоді ж поняття «культура читання» збагатилося такими елементами, як «любов і звичка до читання», «методи читання», «прийоми читання». На початку XX ст. з'являються роботи, присвячені психологічним аспектам культури читання. Робиться спроба класифікувати способи читання залежно від змісту книги і мети читання. Поняття «культура читання» охоплює вміння вести записи,

¹ Мелентьева Ю. П. Чтение: явление, процесс, деятельность / Отделение историко-филол. наук РАН; науч. совет РАН «История мировой культуры». М. : Наука, 2010. С. 166–175.

конспектувати прочитане, зберігати інформацію, а також гігієну читання. У другій половині ХХ ст. виникає і розвивається поняття «бібліотечно-бібліографічна грамотність». У цей період формується уявлення про культуру читання як про систему знань, умінь і навичок, необхідних читачеві для роботи з книгою. Великий інтерес викликає такий аспект культури читання, як раціональне та швидкісне читання. Із вступом світової спільноти в інформаційну епоху (80-ті роки ХХ ст.) з'являється термін «інформаційне суспільство», пов'язаний з перетворенням інформації в найважливіший ресурс сучасної цивілізації. Разом з тим виникають поняття, які відображають уміння людини працювати з інформацією: «комп'ютерна грамотність», «інформаційна грамотність», «інформаційна культура».

Сьогодні термін «культура читання» особливо виділяється серед інших, які свідчать про кваліфікацію читача. «Інформаційна культура», «інформаційно-бібліографічна грамотність» відображають зовнішні прояви читацької діяльності. Вони легко піддаються обліку та аналізу, тоді, як культура читання включає в себе не лише вміння орієнтуватися у світі інформації, а й такі поняття, як «любов до книги», «інтерес до читання», «сприйняття і розуміння прочитаного», «творче читання» тощо².

Упродовж ХІХ–ХХ ст. проблема культури читання, механізми розуміння й інтерпретації художнього тексту читачем стали предметом вивчення різних наук і прикладних дисциплін, зокрема філософії, естетики, психології, герменевтики, філології, соціології, педагогіки, бібліотекознавства, культурології тощо. Так, у філософії поняття «культура читання» прирівнюється до поняття «культура зору». У філософському значенні – це «певний простір, цілісне середовище, що породжене феноменом читання в ім'я моральної та інтелектуальної гармонії особистості»³. Соціологія, яка вивчає практику спілкування різних соціальних груп із соціально-комунікаційними інститутами, зокрема літературою та бібліотеками, розглядає читання як опосередковану текстами особливу форму спілкування людей. У педагогіці культура читання розглядається як складова

² Мелентьева Ю. П. Чтение: явление, процесс, деятельность / Отделение историко-филол. наук РАН; науч. совет РАН «История мировой культуры». М.: Наука, 2010. С. 166–175.

³ Мелентьева Ю. П. Чтение, читатель, библиотека в изменяющемся мире. М.: Наука, 2007. С. 121–135.

частина культури розумової праці. Особливе значення надається вивченню теорій читання з метою виявлення чинників, що впливають на його якісні характеристики і цілеспрямоване керування ним. Мета педагога – навчити різним способам читання і вмінню оптимально використовувати ці способи залежно від завдань і виділеного часу.

У сучасному бібліотекознавстві переважає погляд на культуру читання як на «сукупність досягнень особистості і суспільства в сфері читацької соціалізації відповідно до певних етапів соціально-історичного і культурного розвитку людства»⁴. У Бібліотечній Енциклопедії «культури читання» дано таке визначення: «це сукупність знань, умінь, навичок для оптимальної організації процесу читання, досягнення його суспільно значущої спрямованості та інших цілей; одна зі складових інформаційної культури особистості»⁵. Словник бібліотечних термінів визначає культуру читання як комплекс навичок у роботі з книгою⁶. Він включає: усвідомлений вибір тематики; орієнтування в джерелах; систематичність і послідовність читання; вибір конкретної книги; вміння орієнтуватися в книзі; максимальне засвоєння і глибоке розуміння прочитаного; застосування отриманої інформації на практиці⁷.

У поняття «культури читання» включають як елементарні вимоги бібліотечної етики (наприклад: не загинати сторінки в книзі, не робити в ній позначки, не затримувати книгу понад встановлений термін), так і серйозне ставлення до читання як до можливості пізнання світу і використання книги для самоосвіти, розвитку, організації та вдосконалення своєї праці. До того ж, це і правильна організація читання з урахуванням і дотриманням гігієнічних, фізіологічних і психологічних засад та застосуванням різних методів роботи з книгою залежно від її змісту, мети читання, наявного часу.

Культура читання – основа розвитку читача, його інтелектуально-емоційного, естетичного та духовного потенціалу, кількісні та якісні показники

⁴ Бородина В. А. Культура чтения – универсум развития личности и модернизация образования // Культура чтения в контексте модернизации российской школы. СПб., 2003. С. 7-9.

⁵ Библиотечная энциклопедия / Рос. Гос. б-ка. М. : Изд-во РГБ «Пашков дом», 2007. С. 432.

⁶ Словарь библиотечных терминов. М. : Книга, 1976. С. 80.

⁷ Смородинская М. Д., Маркова Ю. П. О культуре чтения М. : Книга, 1984. С. 72.

свідомості, діяльності й спілкування, одночасно це продукт і фактор розвитку особистості⁸. Оскільки в сучасному суспільстві інформаційні потреби і пріоритети людей, а також мотиви читання змінюються, то і культура читання піддається трансформації. Сьогодні культура читання полягає також і в умінні працювати з різними носіями інформації, як давніми – паперовими (книги, газети, журнали), так і сучасними – мікроносії (мікрокарти, мікрофіші), магнітні носії (магнітні стрічки-плівки, магнітні та цифрові карти, диски), перфонові (перфокарти, перфострічки), електронні (дискети, оптичні диски, флеш-картки).

Суттєвою рисою культури читання є цілеспрямованість. Читач з високою культурою читання вибирає книги згідно з поставленою метою. Розуміючи значення читання, він не обмежується лише художньою літературою, а читає науково-популярні книги, щоб розширити культурний світогляд, стежить за спеціальною літературою для підвищення своєї кваліфікації. Наступна вага риса культури читання – різнобічність. Цілеспрямоване різнобічне читання дає найкращі результати, якщо воно ведеться системно і в певній послідовності. Систематичність і плановість – надзвичайно важливі риси культури читання. Найбільш ефективним є ознайомлення з літературою за принципом – від легкого до більш складного, оскільки читання кожної наступної книги розширює і поглиблює коло інформації, отриманої раніше, тим самим знання закріплюються, краще засвоюються⁹. Характерною особливістю культури читання є вміння розуміти прочитане, знаходити найголовніше й найцінніше¹⁰. Для найбільш ефективного та економного опрацювання тексту читачеві необхідні технічні навички роботи з книгою: вміння читати про себе, складати план прочитаного, робити виписки і нотатки, конспектувати текст, використовувати довідники, енциклопедії, словники. Технічні навички допомагають читачеві глибше опрацювати книгу, краще її запам'ятати.

Використовуючи всі можливості бібліотеки: каталоги, бібліографічні покажчики, посібники, списки, а зараз також інтернет-ресурси, читач вчиться

⁸ Бородина В. А. Читательское развитие личности: теоретико-методологические аспекты : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. СПб., 2007. С. 3-10.

⁹ Библиотековедение : учеб. пособие / под ред. В. В. Серова, Е. В. Сеглина. М. : Книга, 1972. Т. 2. С. 38.

¹⁰ Примаковский А. П. О культуре чтения: методы самостоятельной работы с книгой в свете научной организации умственного труда. М. : Книга, 1969. С. 8.

самостійно з найменшою витратою часу знаходити необхідну йому інформацію. Таким чином, культура читання – це стратегія діяльності в інформаційному просторі, що включає вміння знаходити потрібну текстову інформацію, адекватно її сприймати й оцінювати, творчо використовувати для свого розвитку.

На етапі розвитку інформаційного суспільства відбувається розширення поняття «культура читання» в поняття «інформаційна культура». «Інформаційна культура – це складова частина загальної культури, що представляє собою сукупність знань, навичок і правил, створених у галузі інформаційної діяльності, які дозволяють споживачеві інформації вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, знаходити і використовувати необхідні йому дані незалежно від їх місцезнаходження»¹¹. При цьому потрібні серйозне розуміння і увага до проблеми формування культури читання. Саме тому формування інформаційної культури особистості і культури читання є одним з важливих напрямів практичної діяльності бібліотек й освітніх установ.

Найважливішими складовими культури читання є процеси сприйняття, розуміння та інтерпретації тексту твору. Важливу роль відіграють власні емоційні й естетичні оцінки прочитаного. Більш високий рівень культури читання характеризується формуванням творчого сприйняття, здатністю створювати нові образи, нову реальність. Це стає можливим лише при активній роботі мислення у процесі читання. У результаті формується «творче» бачення, яке виробляється у процесі читання текстів художньої та наукової літератури. Розвитку культури читання активно сприяють процеси вдосконалення технологій електронних інформаційно-пошукових систем і комунікативних засобів зв'язку¹².

Культура читання визначає також і способи надання інформації певним видам читачів. Зрозуміло, що обслуговування різних категорій користувачів має свої особливості. Якщо пересічний читач, студентська чи учнівська молодь можуть обмежитися отриманням інформації з інтернет-ресурсів чи цифрових

¹¹ Библиотечная энциклопедия / Рос. Гос. б-ка. М. : Изд-во РГБ «Пашков дом», 2007. С. 417.

¹² Перцовская Р.Ф. Культура чтения в эпоху электронных технологий // Вестник библиотек Москвы. 2008. № 4. С. 10.

носіїв, то для дослідників особливо важливими є книга чи документ, як матеріальні носії інформації. З цього огляду збереження інформації визначається двома важливим напрямками збереження інформаційної цінності документальної спадщини: збереження змісту видань і збереження раритетів, які самі є безпосередніми носіями інформації. Про культуру читання свідчать і сліди використання книг, що особливо чітко відзначають спеціалісти-реставратори, які кожен день працюють над збереженням інформаційної цінності раритетів. Ознаками їх використання передовсім є загини сторінок, різноманітні записи, позначки, плями, які утворилися через неухважність або неправильну поведінку з книгою, механічні пошкодження, які виникли при користуванні виданням.

Тому ключовим фактором ефективного та оперативного забезпечення користувачів необхідною інформацією є стан витривалості матеріальної основи документа. Насамперед це стосується історичних пам'яток, через що культура читання рукописних та стародрукованих книг має особливий аспект, оскільки у них не лише текст, а й усі матеріальні складові є інформаційними носіями. Пам'ятки писемності та друку, які зберігають на своїх сторінках наслідки культури читання минулих поколінь, мають певні ознаки. Винятково важливим є вміння знайти їх, побачити і зберегти при виконанні реставраційних процесів. Присвяти і маргінальні написи на рукописах та стародруках засвідчують активність читачів минулих століть, форми спілкування між ними. Аналіз таких слідів використання книги може слугувати не лише описові читацької культури. Ці сліди дозволяють дослідити смаки і погляди епохи, реакцію читачів, збагачують книгу додатковим змістом і закріплюють її в історичному контексті.

За наявності вихідних даних, передмов, присвят, колофонів, провенієнцій, філіграней, завдяки аналізу конструкції та оздоблення оправ книгознавці встановлюють час створення та історію побутування манускрипту чи стародруку. Проте, коли у процесі тривалого зберігання книга втратила не лише оправу, а й частину зошитів, і дійшла до нашого часу із значними пошкодженнями, то будь-який незначний артефакт, знайдений при демонтажі об'єкта під час реставрації, може слугувати підказкою для його ідентифікації. Лише під час повної реставрації розкривається внутрішній світ структурних складових кодексу. Реставратор книги має можливість зафіксувати й описати значний фактажний матеріал, прихований від ока дослідника. Зібрана таким чином інформація про особливості конструктивних елементів кодексу дозволяє історикам-

книгознавцям точніше визначити час і місце створення книги та окремих її матеріальних складових (шкіри, пергаменту, паперу, чорнила, зшивних матеріалів, візуально прихованих текстових фрагментів тощо). Систематизація та каталогізація цієї інформації допомагає проведенню атрибуції – додатковому уточненню дати і локалізації місця створення книги та її оправи, надає можливість визначити майстерню чи інтролігаторів, які виготовили ту чи іншу оправу, а також час переоправлення кодексів тощо¹³. Робота реставратора не обмежується виконанням необхідних технічних заходів, а вимагає наукового підходу, відповідних попередніх досліджень, які дозволять визначити і вибрати адекватні методи консервації-реставрації пам'яток з мінімальним втручанням в архітектоніку кодексу. Всі супроводжуючі матеріали, знайдені при реставрації, необхідно вилучити, реставрувати і повернути фондоутримувачу як додатковий дослідницький матеріал. Саме реставратор вносить нове розуміння культури читання давніх кодексів. Хоча він і зустрічається з нечисленною кількістю книг, і його дослідження є маломасштабними, але вони доповнюють загальну картину аналізу конструкції раритетів, свідчать про їх перебування у руках користувачів минулого. Висока фахова грамотність і збереження всіх історичних, регіональних, конструктивних і текстових особливостей документів є визначальними принципами якісної роботи реставратора з пам'ятками писемності та друку.

Упродовж віків, незважаючи на ідеологічні трансформації, книга залишалася національним надбанням, віддзеркалювала і зберігала інтелектуальний і художній відбитки ідентифікації культури. Сьогодні важливим аспектом пізнання й вивчення давньої книги стала її архітектонічна побудова. Оглядаючи збережений екземпляр, елітарний користувач-науковець є дослідником матеріальних складових пам'ятки (папір, пергамент, чорнило, фарба, нитки, клеї, шкіра, тканина, металева фурнітура), має можливість аналізувати техніки, застосовані при формуванні книжкового блока (шиття, плетення капталу, способи формування форзаців), а також зануритись у світ мистецтва створення оправи¹⁴. Тегументологія (оправознавство) – наука з вивчення інтролігаторського мистецтва – набуває щодалі більшої динаміки: створюється база даних: видів матеріалів, використовуваних у минулому,

¹³ Розумна Л., Льода Л. Дослідження стародруків Івана Федорова у процесі їх реставрації // Друкарський кур'єр. Вип. берез.-квіт. 1999. С. 5-7.

¹⁴ Гальченко О. М. Оправа східнослов'янських рукописних книг та стародруків в Україні: історія, структура, опис. Київ, 2005. С. 160-167.

прийомів їх обробки, способів кріплення, а також схем та методів оздоблення¹⁵. Такі дослідження стають підґрунтям для ідентифікації невідомих об'єктів книжкової спадщини, виокремлення культурних традицій творення книги¹⁶. Вивчення цього аспекту можливе лише при тактильному пізнанні книги. Тому дослідження матеріального об'єкта за допомогою інтернет-ресурсу не буде повноцінним, а отже, культура читання автентичних пам'яток писемності та друку залишатиметься актуальною незалежно від рівня розвитку оцифровування фондів.

В історії розвитку цивілізації відбулося декілька суттєвих змін у сфері обробки інформації, які отримали назву «інформаційна революція». Перша пов'язана з винаходом письма. Друга – з початком книгодрукування у XV ст. Третя – з винайденням телеграфу, телефону, радіо, телебачення (кінець XIX – початок XX ст.). Четверта розпочалася винаходом мікропроцесорної техніки і появою персонального комп'ютера (70-ті рр. XX ст.). «Суперниками» книги стали електронні комунікації. З'являється новий читач: читач–споживач–користувач, тобто новий віртуальний читач, який отримав вільний доступ до цифрових бібліотек світу. Втім значне поширення інформаційно-комп'ютерних технологій, яке спостерігається на сучасному етапі, вимагає від користувачів мінімум інтелектуальних зусиль, привчає до пасивного сприймання інформації, що призводить до падіння читацької культури та зниження інтересу до книги. Тому культура читання як соціокультурне явище, яке має в своїй основі діяльнісний пізнавальний процес, суттєво змінюється. Виходячи з цього і враховуючи сучасну кризу культури читання, можна зробити невтішний висновок про майбутній розвиток інтелектуальної та духовної складової сучасного суспільства. Оскільки одним із ключових показників успішного національного розвитку є рівень культури та освіти кожного громадянина, у багатьох країнах світу реалізуються заходи для масової популяризації книги і читання. У США, Франції, Нідерландах, Німеччині, Великобританії сформовано

¹⁵ Дзендзелюк Л. С., Зінченко С. В. Каптал. // Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24-27 трав. 2005 р. Київ, 2005. С. 72-74.

¹⁶ Зинченко С. Методические рекомендации для описания, локализации и датирования средневековых кожаных переплётов с тиснением. // Рукописная книга Древней Руси и славянских стран: от кодикологии к текстологии. СПб. : «Дмитрий Буланин», 2004. С. 5-18.

державні програми підтримки і розвитку читання, організовуються спеціальні центри, науково-дослідницькі установи. Цією проблемою опікуються також такі організації, як ЮНЕСКО, ІФЛА, Міжнародна організація читання¹⁷. На жаль, Україна також перетворюється на країну, яка перестає читати. За даними соціологічних досліджень, для 73% населення України читання не є провідним інтересом, а кожен четвертий українець не відкриває книги взагалі. Що ж до стану української книги, то загальний показник ЮНЕСКО про кількість книжок на душу населення у цивілізованих демократичних країнах Європи – 10–12 книжок, а в Україні – 0,8–1,1 книги на людину.¹⁸ Сьогодні, у століття інформатизації, змінюється як статус книги і читання, так і процеси вдосконалення інтелектуального рівня людини.

З цього огляду важливе значення має удосконалення рівня бібліотечного обслуговування, яке неможливе без вивчення культури читання користувачів бібліотеки. Сьогодні у читачів формується нова культура читання, необхідна для систематичної самоосвіти; розвиваються певні когнітивні та комунікативні підходи. У зв'язку з цим роль бібліотек як інформаційних центрів і соціальних інститутів постійної освіти зростає, це обумовлює необхідність пошуку і наукового обґрунтування нових форм і методів бібліотечного обслуговування. У житті бібліотек відбуваються суттєві революційні зміни: автоматизація та комп'ютеризація бібліотечних технологічних процесів, впровадження новітніх технологій. До термінології бібліотекаря, якого тепер називають «інформаційним працівником», належать слова: «Інтернет», «сервер», «сайт», «файл», «завантажити», «стягнути», «конвертувати». Очевидно, що на сучасному етапі виникла необхідність видозміни як методів і способів діяльності бібліотек з формування і розвитку культури читання, так і підходів до розгляду означеної проблеми.

У сучасних соціокультурних та економічних умовах під впливом новітніх технологій змінюється й культура читання. До особливих прикмет сучасної цивілізації, які суттєво видозмінюють традиційні способи отримання інформації, належать комп'ютери, стільниковий зв'язок і Всесвітня

¹⁷ Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня // Бібліотечна планета. Київ, 2011. № 4 (54). С. 4-6.

¹⁸ Серажим К. С. Культура читання в Україні // Наукові записки Інституту журналістики. Київ, 2014. Т. 55. С. 44-52.

інформаційна мережа – Інтернет. Встановлено, що за 10 років роботи користувача в Інтернеті змінюється не лише його поведінка і спосіб мислення, а й робота мозку. Ці люди стають «цифровими аборигенами», які 12 годин на добу проводять перед монітором: перестрибують з одного гіперпосилання на інше, пишуть у блогах, базікають в «аськах», читають новини, відповідають на електронні листи, причому роблять усе це одночасно. Уже зараз багато з них зазначають, що їм складно додивитися фільми до кінця, вони постійно перемикають канали, не дослуховують пісні, у відеофільмах прокручують тривалі сцени, листи відстукують телеграфним текстом без ком і крапок. Мережа стала частиною нашого життя. Завдяки їй ми за день дізнаємося стільки, скільки наші предки не осягали і за десять років. Мозкові реакції 15-річного користувача Інтернету уже відрізняються від реакцій його батьків, коли вони були в такому ж віці, але не використовували мережу через її відсутність. Інтернет зменшує здатність концентруватися і споглядати, тому мозок сучасного читача з часом починає чекати надходження інформації в тому вигляді, в якому її поширює мережа, – у вигляді стрімкого потоку частинок. Мислення стає уривчастим, читання – поверховим. Користувачі лише по діагоналі переглядають заголовки і анотації. У підсумку вони перетворюються в «простих розшифровувачів інформації», які розвивають лише здібності оперативно обробляти інформацію і ефективно приймати рішення¹⁹.

Таким чином, культуру читання на сьогодні можна трактувати як стратегію діяльності в інформаційному текстовому просторі, що включає вміння знаходити потрібну інформацію, адекватно її сприймати й оцінювати, творчо використовувати для власного розвитку. Завданням бібліотеки залишається надання допомоги користувачам у роботі з книгою, з інформацією і виховання культури читання. Саме у цій інституції читачі проходять особливу інформаційну підготовку: опановують знання й уміння організації інформаційного пошуку за допомогою як традиційної, так і сучасної інформаційної технології. Бібліотека стає інформаційно-освітнім центром, завдання якого – формування нової культури читання користувачів сучасної книгозбірні та підготовка інформаційних продуктів, необхідних для читача, шляхом аналізу і синтезу знайденої інформації.

¹⁹ Смол Г., Ворган Г. Мозг онлайн. Человек в эпоху Интернета. СПб. : Из-во Колибри, 2011. С. 36.

Список джерел

Библиотечноеведение : учеб. пособие / под ред. В. В. Серова, Е. В. Сеглина. М. : Книга, 1972. Т. 2. 384 с.

Библиотечная энциклопедия / Рос. Гос. б-ка. М. : Изд-во РГБ «Пашков дом», 2007. 1300 с.

Бородина В. А. Культура чтения – универсум развития личности и модернизация образования // Культура чтения в контексте модернизации российской школы. СПб., 2003. С. 7–9.

Бородина В. А. Читательское развитие личности: теоретико-методологические аспекты : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. СПб., 2007. С. 3–10.

Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня // Бібліотечна планета. Київ, 2011. № 4 (54). С. 4–6.

Гальченко О. М. Оправа східнослов'янських рукописних книг та стародруків в Україні: історія, структура, опис. Київ, 2005. 375 с.

Дзєндзелюк Л. С., Зінченко С. В. Каптал // Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24–27 трав. 2005 р. Київ, 2005. С. 72–74.

Зинченко С. Методические рекомендации для описания, локализации и датирования средневековых кожаных переплётов с тиснением // Рукописная книга Древней Руси и славянских стран: от кодикологии к текстологии. СПб. : «Дмитрий Буланин», 2004. С. 5–18.

Мелентьева Ю. П. Чтение, читатель, библиотека в изменяющемся мире. М. : Наука, 2007. 355 с.

Мелентьева Ю. П. Чтение: явление, процесс, деятельность / Отделение историко-филол. наук РАН; науч. совет РАН «История мировой культуры». М. : Наука, 2010. 182 с.

Перцовская Р. Ф. Культура чтения в эпоху электронных технологий // Вестник библиотек Москвы. 2008. № 4. С. 8–10.

Примаковский А. П. О культуре чтения: методы самостоятельной работы с книгой в свете научной организации умственного труда. М. : Книга, 1969. 158 с.

Розумна Л., Льюда Л. Дослідження стародруків Івана Федорова у процесі їх реставрації // Друкарський кур'єр. 1999. Вип. берез.-квіт. С. 5–7.

Серажим К. С. Культура читання в Україні // Наукові записки Інституту журналістики. Київ, 2014. Т. 55. С. 44–52.

Словарь библиотечных терминов. М. : Книга, 1976. 223 с.

Смол Г., Ворган Г. Мозг онлайн. Человек в эпоху Интернета. СПб. : Изд-во Колибри, 2011. 352 с.

Смородинская М. Д., Маркова Ю. П. О культуре чтения. М. : Книга, 1984. 88 с.

Льода Любов
Дзендзелюк Леся

Формування культури читання в аспекті збереження матеріальних носіїв інформації

Анотація. Читання розглядається як комплекс навиків роботи з книгою, етична поведінка у бібліотечному просторі, дослідницьке розпізнавання архітекtonіки тексту, ідентифікація культури створення книги. Порівнюється з пасивним сприйняттям комп'ютерної інформації, що веде до падіння читацької культури. Обговорюються особливості використання інформації з різних носіїв та існуючі обмеження досліджень матеріальних об'єктів за допомогою інтернет-ресурсів.

Ключові слова: культура читання, матеріальний носій, інформаційна культура, книжкові пам'ятки, фізичний стан документа.

Liubov Lioda
Lesya Dzendzeliuk

Formation of the reading culture in the aspect of preservation of physical carriers of information

Abstract. The culture of reading is analyzed as complex of working with the book skills, ethical behavior in the library space, research recognition of the architectonics of the text, identification the books creating culture. Compared with passive perception of computer information, that decreases the reading culture. We discuss the ability to read information from various carriers and imperfections of studying material objects with the Internet resource.

Keywords: culture of reading, material carrier, information culture, book memorials, physical state of the document.

Lubow Loda
Lesia Dzendzeluk

Kształtowanie kultury czytelnictwa w aspekcie zachowania materialnych nośników informacji

Streszczenie. Kulturę czytelnictwa rozpatruje się jako zespół nawyków pracy z książką, zachowanie etyczne w przestrzeni bibliotecznej, jako pole badania w

kierunku rozpoznawania architektoniki tekstu, identyfikację kultury powstawania książki, porównanie do pasywnego odbioru informacji komputerowej, który prowadzi do upadku kultury czytelniczej. Omawia się cechy charakterystyczne wykorzystania informacji z różnych nośników oraz istniejące ograniczenia w badaniach obiektów materialnych przy pomocy zasobów Internetu.

Słowa kluczowe: kultura czytelnictwa, nośnik materialny, kultura informacyjna, zabytkowe książki, stan fizyczny dokumentu.